HÖGLÄSNING

– MED FOKUS PÅ FLERSPRÅKIGHET

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Gaziev, Mansur
Rmeileh, Amani

2024-FÖRSK-G109

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskollärarutbildning 210 hp
Svensk titel: Högläsning med fokus på flerspråkighet
Engelsk titel: Reading aloud with a focus on multilingualism
Utgivningsår: 2024
Författare: Amani Rmeileh & Mansur Gaziev
Handledare: Adriana Velasquez
Examinator: Catrine Brödje
Nyckelord: Flerspråkighet, högläsning, inkludering

Sammanfattning

Högläsning är ett vanligt arbetssätt i förskolan som förskollärare använder för att stötta barns språkutveckling. Det arbetssättet har i synnerhet en stor betydelse för flerspråkiga barns språkinlärning. I den här studie utgår vi från högläsning som grund för att studera närmare hur några förskollärare tänker kring deras vardagliga arbete för stötta flerspråkiga barn språkinlärning – både i svenska och modersmålet – så att de känner sig hörda, förstådda och inkluderade.

Syftet med denna studie är därmed att ta reda på de metoderna och stödmaterial förskollärarna använder för att inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning. Vi utgick från en kvalitativ metod för att besvara studiens syfte och mer konkret från intervjuer med 10 förskollärare som arbetar på olika förskolor där flerspråkiga barn finns inskrivna.

Resultatet av vår studie visar att förskollärarnas förhållningssätt till högläsning och de metoder de använder spelar en viktig roll för flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarnas lyhördhet och engagemang gentemot barns eget intresse är några viktiga förhållningssätt som pedagogerna anser ökar barns motivation och känsla av att vara delaktig vid högläsningsaktiviteten. Rätt tonläge och kroppsspråk, skapande av en harmonisk miljö, arbetet i mindre grupper och vårdnadshavarnas delaktighet innebär också viktiga metoder som förskollärarna i studien anser främja samspel och kommunikation och skapa inkluderar arbetssätt i samband med högläsning. Slutligen visar studien att majoriteten av förskollärarna använder sig av bland annat TAKK, bildstöd och polyglutt som viktigt material vid högläsning för att stötta de flerspråkiga barnen och få dem att känna sig förstådda, delaktiga i aktiviteten och inkluderade.

Innehållsförteckning

1. Inledning *4*

2. Syfte *5*

3. Frågeställningar *5*

4. Tidigare forskning *5*

5. Tre begrepp som utgångspunkt för analys *7*
5.1 Högläsning 7
5.2 Inkludering 7
5.3 Flerspråkighet 8

6. Metod *8*
6.1 Kvalitativ metod 8
6.2 Genomförandet 9
6.3 Urval 9
6.4 Analys 10
6.5 Validitet och Reliabilitet 11
6.6 Forskningsetiska krav 11

7. Resultat *12*
7.1 Förskollärarens förhållningssätt och metoder när det kommer till inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning 12
7.1.1 Förskollärarnas förhållningssätt till högläsning 12
7.1.2 Relevanta metoder för att inkludera de flerspråkiga barnen i högläsning 13
7.1.3 Vårdnadshavarnas inverkan i arbetet med inkludering av de flerspråkiga barnen i högläsning 14
7.1.4 Sammanfattning 15
7.2 Stödmaterial som förskollärare använder med flerspråkiga barn vid högläsning 16
7.2.1 Förskollärarnas val av material för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning 16
7.2.2 Flerspråkiga barns utveckling med hjälp av högläsning 18
7.2.3 Sammanfattning 18

8. Diskussion *19*
8.1 Didaktiska konsekvenser 22
8.2 Metoddiskussion 23

9. Referenser *24*

10. Bilagor *26*

1. Inledning

I Skolverkets (2021) statistik framkommer det att år 2014 fanns 91 656 barn med utländskt ursprung inskrivna i svensk skola. Sju år senare, de vill säga, 2021, fanns det 128 421 barn inskrivna, något som innebär en ökning med hela 29% på bara sju år. Detta är ett tydligt exempel på att Sverige blir alltmer ett mångkulturellt land där flerspråkiga barn ökar i samhället. Det har i sin tur gjort att man har insett behovet av att ha en undervisning i förskolan som blir mer anpassad till att inkludera de flerspråkiga barnen, särskilt genom att öka möjligheten för dem att förstå andra och göra sig förstådda, både på svenska och på deras modersmål. Även i läroplanen, Lpfö 18 (Skolverket, 2018) står det tydligt att "förskolan ska ge varje barn förutsättningar samt att utveckla det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska".

Björk-Willén, Pramling & Simonsson (2018, ss.46-50) berättar i sin artikel att pedagogerna lägger stor vikt på att undervisa barnen genom att använda sig av högläsning. Eftersom de anser att högläsning främjar språkutveckling likaså flerspråkighet. Genom att aktivt låta barnen själva vara delaktiga i sin undervisning i samband med högläsning, kan deras tänkande och kommunikation med varandra stimuleras, något som i sin tur leder till att de kan utmana sina förförståelsen.

Även Hermanson och Nordenstam (2020, ss.88, 90-91) genomförde en intervjustudie där de förklarade att högläsning i förskolans verksamheter stimulerar språkutveckling hos samtliga barn. Det kan även användas som hjälpmedel för att åstadkomma mångfald i undervisningen. De förskollärarna som intervjuades i studien berättar att de av denna anledning strävar efter att det ska finnas olika typer av böcker i förskolan, såsom bilderböcker eller folksagor och inte enbart normkritisk litteratur. Genom att ha ett stort utbud av böcker medför det att fler barn kan bli inkluderade under högläsningen. Det innebär också att dessa barn, förutom att utvecklas inom sitt språk, kan även ges möjligheten till att stärka sin inlevelseförmåga.

De studier och styrdokument som redovisas ovan lyfter fram olika metoder och material för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. I artiklarnas innehåll presenterar forskarna högläsning som ett effektivt hjälpmedel som stimulerar barn till att erfara nya kunskaper inom språk, men högläsning kan även användas som metod i arbetet med flerspråkiga barn. Vidare beskriver forskarna vilken typ av böcker som kan användas för att främja barns ordförråd och utmana sin inlevelseförmåga. Forskningen som presenterats beskriver dock dessa aspekter i generella termer, utan att ange konkreta exempel gällande vilka metoder som förskolläraren kan använda för att inkludera de flerspråkiga barnen och utveckla deras språkförmåga vid högläsning. Den huvudsakliga anledningen till varför vi valde att forska vidare i detta ämne, var att få mer kunskap och konkreta exempel vilka metoder förskollärare arbetar med för att inkludera alla flerspråkiga barn under högläsning samt vilka material som tillämpas för att stötta de flerspråkiga barnen.

Vi har även uppmärksammat under våra VFU-perioder att högläsning används som ett grundläggande verktyg i förskolan för att stärka barns språkutveckling. Vi har dock noterat att de flerspråkiga barnen som inte behärskar det svenska språket blivit exkluderade under högläsning. Förskolläraren stöttade inte heller dessa barn med bilder eller tecken. I stället upplevdes det som om att förskollärarna antog att barnen skulle förstå bokens innehåll på egen hand.

2. Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka vilka förhållningssätt och metoder förskollärarna tillämpar under högläsning när det kommer till att inkludera de flerspråkiga barnen som inte har behärskat det svenska språket ännu. Vi vill även ta reda på vilka material förskollärarna använder för att inkludera de flerspråkiga barnen i samband med högläsning.

3. Frågeställningar

-Vilka förhållningssätt och metoder använder förskollärare för att inkludera de flerspråkiga barnen när de arbetar med högläsning?

-Vilka material använder förskollärare i samband med högläsning för att stötta de flerspråkiga barnen?

4. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras resultaten av de vetenskapliga artiklarna vi utgått ifrån i vårt arbete för att få en bättre uppfattning vad tidigare forskning säger om vårt valda ämne.

Tjäru (2020, ss.55–57) beskriver att användning av olika sorts litteratur ses ofta som ett passande tillvägagångssätt för att stimulera lärandet och utvecklingen hos barnen. Författaren hänvisar sedan till Solstad (2018, se Tjäru 2020, s. 55) som förklarar att högläsning av denna anledning blir en väsentlig del när man arbetar med litteratur i förskolans verksamheter, eftersom det kan främja barns läsinlärning. Vidare förklarar författaren att de socialiserar barnen in i skriftkulturen genom att en pedagog som involverar och gör dem delaktiga i högläsningen. Detta i sin tur leder till att barn stimuleras till att utveckla förmågan att kunna reflektera över olika texter som läses upp för dem. Genom att tillämpa lärorika bokstunder i undervisningen uppmuntras samtliga barn att vara delaktiga i socialt samspel, där en pedagog kan samtala med barnen gällande bokens innehåll. En sådan åtgärd skapar möjlighet för pedagogen att utmana barnen i deras språkliga utveckling och förståelse. För att arbetet med högläsning ska bli ännu mer inkluderande, anses det vara viktigt att aktiviteten utförs utifrån barnens perspektiv. De böcker som används under aktivitetens gång bör därför väljas utifrån barnens förmåga. Björklund (2006 se Tjäru, 2020, s. 56) menar att om ett barn exempelvis saknar goda kunskaper i det svenska språket är det viktigt att en pedagog planerar vilka böcker som bör användas under högläsning, för att barn ska kunna förstå bokens innehåll men även för hen ska ges möjlighet till att utvecklas vidare i det svenska språket.

Däremot berättade Björk-Willén (2022, se Hofslundsengen, Magnusson, Norling, Tjäru, Næss Hjetland och Alatalo, 2023, s. 21) att situationer där barnen kan anamma sig språket på en mer avancerad nivå i förskolan, stimulerar både de enspråkiga och de flerspråkiga barnen att utvecklas i sitt språkkunnande. Forskaren beskriver sedan att sättet där pedagogerna stöttar barnen för att främja deras språkutveckling har en stor betydelse, eftersom en bristande språkförmåga kan påverka barnens framtid och exempelvis kan påverka deras prestation i

skolan. Enligt det resultat som forskaren har kommit fram till via sin forskningsstudie framställs det att högläsningsaktiviteter i förskolan kan utveckla kunskaper i svenska och gynna även andraspråksinlärning hos de flerspråkiga barnen. Vidare beskriver Walsh och Hodge (2018, se Hofslundsengen, Magnusson, Norling, Tjäru, Næss Hjetland och Alatalo, 2023, ss. 23-24), för att uppnå en likvärdig språkutveckling hos samtliga barn, är det viktigt att en pedagog ställer olika frågor som är kopplade till bokens innehåll under högläsning. Frågorna som ska användas bör däremot anpassas utifrån barnens individuella förmågor. Detta är för att barnen inte ska uppleva irritation om frågor blir alltför avancerade, samt att de inte ska tappa intresset genom att behöva svara på frågor som anses vara för enkla för barnen.

Även Sawyer, Scheffner Hammer, Cycyk, López, Blair, Sandilos & Eugene Komaroff (2016, ss.35-49) beskriver i sin artikel att de metoder förskollärarna använder sig av är bokläsning tillsammans med hela barngruppen för stötta de flerspråkiga barnen, eftersom det anser vara ett lärorikt sätt att inkludera de flerspråkiga barnen samt utveckla deras språkkunskaper. Pedagogerna använde sig även av bildstöd i samband med högläsning för att tydliggöra budskapet men även stötta de barn som ännu inte behärskar det svenska språket fullt ut. Forskarna kom fram till att det är viktigt att stötta barnen i deras modersmål i undervisningen, eftersom de resulterade i att det engelska språket kunde främjas. Denna studie utfördes i USA av forskarna, där de ville ta reda på hur förskollärare stöttar de flerspråkiga barnen i förskolan och vilka verktyg de använder som hjälpmedel. Spanskan var det språket som var i fokus, eftersom det fanns många barn som hade spanska som modersmål i förskolan där forskningen utfördes. Därav resulterade det till att de spansktalande barnen fick mest stöttning.

Carlsson & Bagga-Gupta (2006) beskriver i sin studie pedagogernas förhållningssätt i barngrupper där de flerspråkiga barnen finns och som ännu inte behärskar det svenska språket. Forskarna menar att pedagogerna väljer att tala tydligt och långsamt med barnen, för att de enklare ska kunna hänga och försöka förstå vad pedagogen säger, på så vis kan de även känna sig inkluderade. De använder sig även av bildstöd i sin verksamhet under aktiviteter för att göra det ännu tydligare för barnens förståelse. Vidare förklarar forskarna att pedagogerna anser att barnet behöver behärska det svenska språket först innan de börjar stöttas i sina modersmål. Med andra ord behöver barnet behärska ett språk först innan de kan börja behärska ett nytt språk så att de kan kommunicera med det första som i detta fall är svenskan. Därför har pedagogerna bestämt sig att först och främst stötta barnen i att lära sig svenska för att barnen sedan ska kunna utveckla sin kunskap inom sitt modersmål. Eftersom språket anses vara ett grundläggande verktyg som skapar möjlighet för barnen för att kunna tillägna sig ny kunskap, det anses vara betydelsefullt att barnen ska vara delaktiga i en social miljö för att kunna kommunicera med sin omgivning. Enligt forskarna innebär att barn bör involveras i återkommande aktiviteter med varandra eftersom barn lär sig genom samspel. Pedagogerna använder olika material för att stimulera barnen och sedan stötta dem i sin språkutveckling. Genom att de använder bilderböcker som hjälpmedel under upprepade tillfällen, bidrar det till lärorika samtal tillsammans med barnen. Följande resultat bidrar till att barnen blir inkluderade i ett språkligt samspel, där de kan samtala med varandra och föra en dialog och som utvecklar deras språkliga kunskaper, (Carlsson och Bagga-Gupta, 2006, ss. 196–198).

Fredriksson Sjöberg & Lindgren Eneflo (2019, ss. 7–11) berättar i sin studie att pedagogerna inte stöttar barnen tillräckligt, varken i det svenska språket eller barnets modersmål. Anledningen till det enligt författarna är stor brist på kunskap, samt förvirring hos pedagogerna kring hur de bör gå till väga för att kunna stötta barnen språkligt. Ännu en aspekt som poängterades i denna artikel var att de barn som var färre att ha ett visst modersmål, resulterade i att dessa barn var även de som exkluderades. Deras argument för detta var att det

inte fanns pedagoger som kunde tala barnens språk. Även detta resulterade att pedagogerna hade svårt att stötta dessa barn i sitt modersmål. Detta resulterade till att pedagogerna kände sig otillräckliga att inte kunna tillgodose alla barns språk och stöttning men även att de upplevde sig inte förstådda när det kommer till barnens kommunikation med pedagogerna. Men även Sawyer, Scheffner Hammer, Cycyk, López, Blair, Sandilos & Eugene Komaroff (2016, s. 38) beskriver i sin studie liknande dilemma som uppstått hos pedagogernas stöd för de flerspråkiga barnen. Pedagogerna som deltog i studien uppgav att de stöttade barnen med minimala insatser i språkutveckling, eftersom de hade för lite kunskap och verktyg för att stötta de flerspråkiga barnen. De förklarade också att det var endast de spansktalande pedagogerna som var engagerade och stöttande de flerspråkiga barnen till fullo samt att endast de hade språkliga anpassade metoder till hjälp att utgå ifrån.

5. Tre begrepp som utgångspunkt för analys

I det här kapitlet kommer vi att redovisa tre grundläggande begrepp som kommer att användas som analysingång i vår studie.

5.1 Högläsning

Enligt Heimer (2023, s.7) har förskolan ett uppdrag där de ska kompensera och förebygga de språkliga förutsättningarna som barn bär med sig från sitt hem. Vidare beskriver författaren att man kan tillgodose detta i förskolan genom att pedagogerna prioriterar högläsning i sin verksamhet och uppmanar vårdnadshavarna att läsa böcker för sina barn hemma. Genom att involvera vårdnadshavaren i högläsningen poängterar man även för dem hur viktig högläsning är. Heimer (2023, s. 67) Studie visar att barn som deltar vid högläsning inte alltid lyssnar, förstår innehållet eller vill delta i undervisningen. Vidare förklarar författaren att orsaken kan vara att innehållet i boken är obegripligt för barnets nuvarande förutsättningar och detta resulterar att barnet inte alltid vågar säga detta till pedagogen. Pedagogen kan då alltid uppmärksamma om barnet inte är delaktig och reflektera över detta för att kunna förändra situationen för barnen. I vår studie använder vi begreppet högläsning för att kunna förstå hur pedagoger använder högläsning för att stimulera de flerspråkiga barns språkutveckling.

5.2 Inkludering

Lutz (2021) menar att inkludering är ett begrepp som används vanligtvis inom specialpedagogiken. Vidare förklarar författaren att inkludering innebär att varje individ som deltar i undervisningen ska ges möjligheten till att vara delaktig i samtliga aktiviteter som utförs i verksamheten, utan att uppleva någon form av exkludering (Lutz, 2021, ss.40-41). En pedagog ansvarar av denna anledning för att tillgodose samtliga barns behov för att därpå kunna skapa en likvärdig undervisning. För att uppnå detta mål är det viktigt att varje barn ska uppmuntras till en social interaktion. Författarna menar att en pedagog behöver därför planera sin undervisning och stimulera barnen att vara delaktiga i ett samspel med pedagogen eller barnen sinsemellan (Persson och Persson, 2013, s.21–22). Begreppet inkludering är grundläggande i vår studie eftersom detta begrepp använder vi för att ge perspektiv på hur högläsning tillämpas av förskollärare och blir en givande aktivitet för att främja språkutveckling på ett inkluderande sätt hos de flerspråkiga barnen.

5.3 Flerspråkighet

Begreppet flerspråkighet står för barn som har ett annat modersmål än svenska. Flerspråkiga barn finns nästintill i alla förskolor och därför har begreppet flerspråkighet blivit alltmer vanligare i vårt samhälle. Barn kallas för flerspråkiga så fort de möter ett nytt språk än deras modersmål där de behärskar av sina vårdnadshavare (Kultti, 2014, s.12). Sandvik och Spurkland (2015, ss. 55–56) förklarar vidare att flerspråkiga barn kan kategoriseras på två olika sätt, där första kallas för successivt flerspråkiga. Författarna menar att dessa barn kommer in till förskolan och behärskar redan sitt modersmål och kan därför utvecklas i det svenska språket. De andra flerspråkiga barn benämner författarna som simultant flerspråkiga. Barn som tillhör denna kategori är alltså barn som förväntas kunna utveckla sitt modersmål och svenskan samtidigt. Det är därför viktigt att en pedagog använder sig av rätta strategier för att stimulera de flerspråkiga barnen till en språkutveckling, beroende på den kategoriseringsgrupp som de tillhör. Begreppet flerspråkighet används i vår studie för att få en uppfattning gällande vilka metoder och material som pedagogerna använder i samband med högläsning vid arbetet med de flerspråkiga barnen.

6. Metod

I denna del av arbetet kommer vi att beskriva valet av metod som har använts. Vidare kommer vi även att presentera hur studien har genomförts och även förklara hur vi gått tillväga i arbetet med urval, analys och forskningsetik.

6.1 Kvalitativ metod

Den metod som vi valde att använda för att genomföra vår studie är den kvalitativa metoden. Enligt Bogdan och Biklen (2007, se Fejes och Thornberg 2019, ss. 33–35) anses den kvalitativa metoden vara en analys där en forskare, genom att använda olika insamlingstekniker som exempelvis systematiska observationer, intervjuer eller fältanteckningar, samlar in informationsmaterial för att därefter komma fram till en summering av det ämnet som undersöks. Det är därför betydelsefullt att materialet som forskaren har samlat in organiseras, bryts ner och kodas. Författarna refererar därefter till Flick (2014, se Fejes och Thornberg 2019, s.37) som redogör att forskaren som genomför en kvalitativ analys behöver ha en tydlig uppfattning gällande vilket ämne som ska undersökas. Genom att vara medveten gällande vilket område som man vill få mer kunskap om blir det enklare att avgränsa ämnet och samla in relevant data. Det innebär att forskaren kan tolka och sedan urskilja vilken del av datamaterialet som är irrelevant, samt vilken data som bör nyttjas i undersökningen. Det användbara datamaterialet anknyts sedan till syftet och framställs i studien som forskaren ska presentera.

Metoden som vi valde att använda oss av för insamling av data var kvalitativa intervjuer där vi även utgick från strukturerade intervjufrågor, (se bilaga 1). Vi valde strukturerade intervjufrågor eftersom vi ansåg att det blev enklare att komma förberedd till en intervju och ha frågorna framför oss som vi ville ställa till deltagarna. Bryman (2018, ss. 32–33) förklarar att strukturerade intervjufrågor innebär att forskaren utformar frågor till deltagaren som ska intervjuas i förväg för att sedan samla in datamaterialet och besvara syftet utifrån studiens frågeställningar. Anledningen till att vi valde just denna metod var att vi ville ha mer utförliga svar från våra intervju deltagare som kunde hjälpa oss att ge konkreta perspektiv på studiens problemformulering. Genom att utgå ifrån intervjuerna såg vi en möjlighet för att kunna

fördjupa oss i hur förskollärare tänker kring deras verksamhet när det kommer till flerspråkighet och högläsning. Vi ansåg att intervjuerna gav oss djupare förståelse för förskollärarnas föreställningar, vilket vi inte hade kunnat uppnå genom användningen av andra insamlingsmetoder, som exempelvis observationer. Vi bestämde oss därmed för att använda intervjuer eftersom genom dessa kunde vi få mer konkreta svar på hur man faktiskt arbetar med de flerspråkiga barnen i samband med högläsning i verksamheten.

6.2 Genomförandet

Först skrev vi ett informationsbrev som skickades ut till alla deltagande. Därefter fick alla ta del av vår samtyckesblankett där vi förklarade syftet med vår studie. Sist skapade vi även en intervjuguide där vi formulerade frågor utifrån våra frågeställningar kopplade till vårt valda forskningsområde. Sedan tog vi kontakt med fyra olika förskolor och i samband med det mejlade vi samtliga bilagor till förskollärarna som skulle delta i undersökningen. Vår avsikt med det var att de skulle få en inblick i syftet med studien, även i de etiska kraven som vi skulle följa och vad dessa skulle innebära för dem om de tackade ja till medverkan.

Vi intervjuade totalt 10 förskollärare och alla medgav sitt godkännande i att medverka i vår studie. Därefter tog vi kontakt med respektive förskollärare för att boka tid för en intervju. Varje student fick sedan uppdraget att genomföra 5 enskilda intervjuer med olika förskollärare. Vårt krav var att förskolan som vi intervjuar har förskollärare som jobbar eller har jobbat med flerspråkiga barn och har arbetserfarenhet på minst 3 år. Vi valde detta upplägg eftersom vi ansåg att ju mer erfarenhet förskollärarna har av att arbeta med flerspråkiga barn, desto mer utförliga svar kommer vi att ta del av under intervjun.

Samtliga intervjuer pågick mellan 30 och 40 minuter och utfördes i ett rum med avskild miljö. Varje förskollärare fick läsa igenom samtyckeskravet ytterligare en gång och sedan skriva på den innan intervjuerna skulle påbörjas. Intervjuerna med förskollärarna utfördes i form av strukturerade intervjuer. En strukturerad intervju enligt Bryman (2018, s. 257) innebär att forskaren i förväg förbereder frågor utifrån ett intervjuschema som sedan ställs till alla deltagare. Genom att utgå ifrån en sådan typ av intervju kunde vi samla in en hel del relevant material. All relevant information som förskollärarna delat med sig, antecknades av oss direkt under intervjun för att sedan kunna bearbeta och urskilja materialet. Vi valde att inte spela in intervjuerna eftersom vi ville anteckna allt själva direkt under intervjun och tyckte det var enklare än att i efterhand lyssna på intervjun. Däremot förklarade vi till förskollärarna som vi skulle intervjua att vi behövde gott om tid för att vi skulle hinna anteckna allt det viktiga som förskollärarna delade med sig.

6.3 Urval

I vårt arbete utgick vi från ett kriteriebaserat urval, där Christoffersen och Johannessen (2020, s. 53) förklarar att en forskare som utgår från ett kriteriebaserat urval i sin studie väljer ut informanter som uppfyller specifika kriterier. Innan vi påbörjade arbetet med vår kvalitativa undersökning ansåg vi att det var extra viktigt att intervjuerna utfördes på förskolor som har flerspråkiga barn inskrivna. Två av de fyra utvalda verksamheterna var våra VFU platser. Medan de två andra förskolorna hade en av oss studenter arbetat på sedan tidigare. Sista förskolan var en bekant som tipsade om att det fanns mycket flerspråkiga barn inskrivna samt att verksamheten hade högläsning som projekt. Totalt var det 10 olika förskollärare som visade intresse för att delta i våra intervjuer. Dessa förskollärare arbetar med flerspråkiga barn och majoriteten har mer än 10 års arbetserfarenhet inom

förskolans verksamhet. Samtliga förskollärare arbetade i barngrupper med blandade åldrar, där de flesta barn är mellan 2-5 år gamla. Majoriteten av barnen var flerspråkiga och behärskade minst ett språk utöver svenskan. På dessa förskolor talades allt från arabiska, albanska, dari, italienska, ryska, somaliska, turkiska och engelska, danska, kurdiska och bosniska. Motiveringen till varför vi intervjuade förskollärare som arbetade på flerspråkiga förskolor var att vi var eniga om att de skulle besitta både rikliga erfarenheter och kunskaper för att sedan kunna besvara våra frågor. Vi menar att förskollärarna uppger att de hade erfarenhet av hur man arbetar och stöttar de flerspråkiga barnen under högläsning, eftersom hälften av barngrupperna bestod av flerspråkiga barn. Vi kom även fram till att det var betydligt enklare för oss att finna relevant material bland svaren som förskollärarna delade med sig. Kvale och Brinkman (2021, s. 129) förklarade att arbeten som görs med hjälp av med intervjuer, anses vara betydelsefulla då deltagaren som forskaren ska intervjua behöver ha kunskap inom ämnet som ska studeras.

6.4 Analys

När vi analyserade vår insamlade data valde vi att inledningsvis granska noggrant all data som var och en av oss hade antecknat under intervjuerna. Dessa anteckningar bearbetade vi sedan genom att utgå ifrån en öppen kodning, ett alternativ där enligt Thornberg och Forslund Frykedal (2019, ss.48-49) forskare kan använda vid analys av sitt material. Författarna menar att en forskare kan använda öppen kodning i sitt arbete med material genom att exempelvis understryka en mening, ord eller påstående för att sedan sammanställa allt material. Detta material kan forskaren därefter använda för att skapa underlag till sin forskningsstudie. Arbetet med kodningen inleddes genom att vi markerade all datamaterial med olika färger. Detta resulterade till att det blev enklare för oss att sortera materialet, sedan urskilja och notera deltagarnas citat som besvarade vårt syfte utifrån våra frågeställningar. Samtliga citat använde vi sedan för att skapa olika teman/underrubriker. Det gjorde vi genom att finna likheter och skillnader mellan det som förskollärarna berättade, därefter kunde vi bedöma under vilket tema/underrubrik som respektive citat ska presenteras under. Det sammanställda materialet delades sedan in i två olika huvudrubriker som vi formulerade utifrån våra frågeställningar. Den första huvudrubriken: *Förskollärarens förhållningssätt och metoder när det kommer till inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning.* Där resultatet presenteras i tre olika tema/underrubriker: *Förskollärarnas förhållningssätt till högläsning, Relevanta metoder för att Inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning,* och *Vårdnadshavarnas inverkan i arbetet med inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning.* Den andra huvudrubriken: *Stödmaterial som förskollärare använder med flerspråkiga barn vid högläsning,* besvarades i två tema/underrubriker. *Förskollärarnas val av material för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning* och *Flerspråkiga barns utveckling med hjälp av högläsning,* (se bilaga 4). Kvale och Brinkman (2021, ss.141-148) förklarar att forskaren kan presentera materialets innehåll genom att använda sig av tematisering vid genomförandet av kvalitativa analysen. I det fallet fördelar forskaren det insamlade materialet i olika kategoriseringar för att därefter åstadkomma en djupare teoretisk uppfattning gällande ämnet som ska undersökas.

6.5 Validitet och Reliabilitet

Vi kommer i vår studie att tillämpa begreppen validitet och reliabilitet eftersom de utgör viktiga aspekter i relation till krav på vetenskaplig kvalitet som behöver tillgodoses i en studie som ska bygga på vetenskaplig grund.

Christoffersen och Johannessen (2015, s.22) lyfter fram vikten av dessa två begrepp och definierar validitet i termer av att man verkligen studerar det man avser att studera. I det fallet är det viktigt att det finns en direkt motsvarighet mellan studiens syfte och den metod och material man väljer för att undersöka det. De vill säga att studiens datamaterial är relevant för att besvara studien till problemformuleringen. Vi strävade mer konkret efter att höja vår studies validitet genom att utforma en genomtänkt intervjuguide som kunde ge oss relevant information för att besvara våra frågeställningar och presentera dem på ett tydligt sätt i resultatkapitlet.

Vidare beskriver författarna Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 21–22) begreppet reliabilitet som står för hur trovärdiga en vetenskaplig studies insamlade data är. Reliabilitet handlar främst om noggrannhet och systematik vid insamling och hanteringen av datamaterialet (Christoffersen och Johannessen 2015, s. 40). I vår studie har vi strävat efter att lägga stor vikt inför planeringen och genomförandet av materialinsamlingen. Det gjorde vi genom att anteckna noggrant all information vi fick under intervjuerna, för att enkelt kunna gå tillbaka till dessa och få ett mer exakt resultat av arbetet. Tillsammans gick vi igenom svaren som vi hade fått med oss från alla intervjuer och delade sedan upp arbetsuppgifterna på examensarbetet för att åstadkomma ett noggrant arbete där båda får vara delaktiga.

6.6 Forskningsetiska krav

I vårt genomförande utgick vi från Vetenskapsrådet (2002, ss. 7-14) där de beskrev de fyra forskningsetiska krav, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, informationskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera vad som förväntas av deltagarna i forskningsstudien, i vilket syfte studien görs samt vilka villkor som gäller för deras medverkan. Forskaren behöver även tydliggöra för deltagarna att det är frivilligt att medverka men de har rätt att när som helst avbryta sin medverkan. *Samtyckeskravet* innebär att forskaren ska informera deltagarna att de behöver skriva på ett samtycke att de godkänner att medverka i studien. Deltagarna ska dock själva få bestämma om de vill delta, hur länge samt under vilka villkor de ska medverka, men även om deltagaren väljer att avbryta sin medverkan så ska inga negativa följder påverka dem. *Konfidentialitetskravet* innebär att alla som väljer att delta i undersökningen kommer att skyddas och förbli anonyma samt att ingen kommer att kunna identifieras genom att forskaren har tystnadsplikt. Allt material som är identifierbar ska antecknas, lagras och sedan avrapporteras så att ingen ska kunna identifiera deltagarna, utan det ska vara omöjligt för läsaren. Sist är det *nyttjandekravet* som innebär att allt material hämtad från deltagarna kommer att endast användas i studiens syfte och inte i andra sammanhang. Detta innebar att all insamlad material var sekretessbelagd och endast används i forskningssyfte. Den insamlade data får heller inte användas som direkt påverkan på deltagaren.

Vi tillämpade dessa krav genom att berätta för förskollärarna som vi skulle intervjua vad deras rättigheter var genom att skicka ut informationsbrev till alla deltagare, (se bilaga 3). Vi ställde frågan ifall de ville delta i vår undersökning där de skulle svara på frågor som vi sedan skulle använda i vårt examensarbete. Därefter fick de skriva på ett samtycke där de bekräftade sin medverkan i denna studie, (se bilaga 2). Vidare förklarade vi även för våra deltagande att de kommer att förbli anonyma och skyddade i vårt arbete genom att vi benämner förskollärarna med siffror istället för deras riktiga namn. Deltagarna blev även informerade om att all delad information kommer att användas endast i forskningssyfte samt att de kan när som helst avbryta sin medverkan i vår studie, vilket innebär att all delade data kommer då att omedelbart raderas och inte användas.

7. Resultat

Här presenterar vi resultatet av vår intervjustudie med 10 förskollärare. Utifrån våra anteckningar från alla intervjuer har vi bearbetat och färgkodat svaren till respektive huvudrubrik, (se bilaga 4). Vi benämner deltagarna med F1-F10. Det första avsnittet heter: Förskollärarens förhållningssätt och metoder när det kommer till inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning och det andra avsnittet heter: Stödmaterial som förskollärare använder med flerspråkiga barn vid högläsning

7.1 Förskollärarens förhållningssätt och metoder när det kommer till inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning

I detta avsnitt presenteras resultatet utifrån följande teman: *Förskollärarnas förhållningssätt till högläsning, Relevanta metoder för att Inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning,* och *Vårdnadshavarnas inverkan i arbetet med inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning.*

7.1.1 Förskollärarnas förhållningssätt till högläsning

(F1, F3, F4, F6, F7 och F9 förklarade hur viktigt det är att förskolläraren är drivande i sin yrkesroll samt är lyhörd. För att fånga barnens intresse poängterar F1, F3, F4, F6, F7 och F9 att de bör utgå från böcker där de uppmärksammar att barnen intresserar sig för eller olika situationer de behöver arbeta med i sin barngrupp. Det kan till exempel vara situationer där barnen behöver träna på hur man är en bra kompis eller ämnesspecifika moment där högläsning blir en aktuell arbetsmetod.

> Inne på min avdelning använder vi böcker som uppmuntrar barnen till att lära sig hur man ska bete sig mot andra. (F1)

F1 menade att hen väljer böcker där det finns känslor inblandade för att de flerspråkiga barnen ska förstå uppförande, till exempel att barnen inte får slåss för då kan kompisen bli ledsen.

> Om jag arbetar med något ämnesspecifikt tillsammans med de flerspråkiga barnen så väljer jag en bok där barnen kan fördjupa sig i ett visst djur. (F8)

F8 förklarade att hen väljer ämnesspecifika böcker som de anser barnen behöver ha kännedom för beroende på vad de arbetar med just då, till exempel djur och natur. Som hen och barnen tillsammans kan samtala om efter högläsningen.

F3, F5, F6 och F8 poängterar att det är viktigt att förskolläraren visar engagemang under högläsningens gång.

> Det är viktigt att jag som förskollärare är själv engagerad i högläsning, man ska därför röra mycket på sig eftersom detta väcker de flerspråkiga barnens intresse och då kommer de vilja vara mer delaktiga i högläsning. (F3)

F3 menade att den som läser boken har ett aktivt kroppsspråk och ändrar sitt röstläge för att alla barn, likaså de flerspråkiga, ska kunna "leva sig in" ytterligare i boken. Men även att barnets intresse väcks och sedan tillför delaktighet i högläsningen.

F10 berättar att hen arbetar på en förskola där de har högläsning som prioriterade mål. Det görs tre gånger per dag, både vid planerad högläsning och vid spontana stunder, där barnen själva efterfrågar högläsning genom att välja en bok ur hyllan och sedan ge den till förskolläraren.

Vidare berättar F9 med en bestämd ton, att barnet måste behärska det svenska språket först innan hen kan lära sig ett annat språk och därför bör man mestadels endast jobba med det svenska språket och inte barnets modersmål. Denna förskollärare menar att böcker som används under högläsning endast är på svenska.

> För att vi ska kunna kommunicera med barnet, behöver barnet behärska ett språk så att vi kan kommunicera och utveckla barnet i sitt modersmål enklare än att ifall barnet inte har något språk alls. (F9)

Däremot förklarar F3 att hen anser att barnet behöver få förutsättningar genom att förskolläraren har ständigt språkliga projekt där de arbetar utifrån de flerspråkiga barnens individuella behov.

7.1.2 Relevanta metoder för att inkludera de flerspråkiga barnen i högläsning

Alla förskollärare som vi intervjuade berättade för oss i stort sett samma strategier som de utgår ifrån när de ska ha högläsning med hela barngruppen. Samtliga berättar att det viktigaste är att högläsning ska ske i en lugn och harmonisk miljö där det bör vara utrustat med en matta, barnen kan sitta på, kuddar, lätt belysning och eventuella filtar om barnen önskar det. Det poängteras även att det bör heller inte vara utrustat med saker som fångar barnens uppmärksamhet utan en mer enkel miljö där barnen bara kan slappna av.

> När man tänker på metoder ska man bland annat tänka att högläsning behöver genomgå i en avskild miljö, barnen behöver få ro för att koncentrera sig och inget som distraherar dem. (F3)

> Vi försöker att släcka ner och tända en liten lampa för att göra det extra mysigt så att även barnen får slappna av. (F6)

Ytterligare en aspekt som samtliga förskollärare nämnde är att man bör ha högläsning i mindre grupper, dels för att kunna vara lyhörd som förskollärare gentemot barnen, dels för att kunna stötta, fokusera och inkludera de flerspråkiga barnen extra mycket. Att kunna i lugn och ro samtala, förklara, men även identifiera inom vilka språkliga områden de behöver utmanas och stöttas ytterligare i. Genom att dela upp barnen i mindre grupper anser samtliga förskollärare att det blir enklare att inkludera de flerspråkiga barnen och fokusera extra på att stötta dessa. Eftersom de menar att det inte är lika många barn att uppmärksamma och kan därför fokusera på att stötta barnen som har svårt att hänga med i boken.

> …att försöka dela upp grupperna då och då kan hjälpa förskolläraren kunna tillgodose de flerspråkiga barnens behov och enklare sedan kunna stötta dem. (F5)

F3, F5, F6, F8, och F10 förklarar att de anser att de använder flanosagor där de själva skapat till respektive bok för att göra det mer tydligt för de flerspråkiga barnen. Men även att barnen får vara delaktiga, genom att vara med och sätta upp bilder på tavlan samtidigt som förskolläraren har högläsning.

> Vi brukar göra egna flanosagor till vissa böcker som vi ska läsa upp under högläsning tillsammans med barnen, det tycker barnen jättemycket om, speciellt om boken inte har så mycket bilder. (F8)

F8 menade att barnen enklare kan förstå bokens budskap och kan koppla bilderna till texten vi läser upp genom att få vara med och sätta upp bilderna på tavlan.

Vidare poängterar F3, F4, F5, F6, F7, F8, och F10 att de har högläsning minst en gång om dagen med hela barngruppen men även för att specifikt belysa de flerspråkiga barnen eftersom på så vis kan förskolläraren ställa öppna frågor och inkludera även de flerspråkiga barnen. Däremot har F1, F4, och F5 benämnt att de minst en gång per vecka fokuserar och fördjupar sig på just högläsning genom att de besöker biblioteket. På så vis får de flerspråkiga barnen själva välja ut böcker som intresserar dem och samtidigt inkluderas dessa barn i högläsningens undervisning.

Samtliga förskollärare har skapat en “läshörna” på sina avdelningar där barnen själva kan välja en bok att läsa tillsammans med en förskollärare, kompis eller ensam.

> Genom att ha läshörna på avdelningen hjälper det att öka barnens intresse till högläsning. (F7).

7.1.3 Vårdnadshavarnas inverkan i arbetet med inkludering av de flerspråkiga barnen i högläsning

F1, F4, F5 och F7 var eniga om att det är väldigt viktigt att inkludera vårdnadshavarna i barnens språkutveckling. Genom att samarbeta med vårdnadshavarna och be dem prata sitt hemspråk hemma med sitt barn, eller till exempel skicka med boken som förskolan arbetar med för tillfället och ha högläsning hemma med sitt barn.

Vidare poängterade F1, F4, F5, och F7 att de ibland kan be vårdnadshavare hjälpa till med att skriva upp olika ord på barnets modersmål som är kopplat till boken förskolläraren har högläsning med.

> …om förskolläraren läser en bok om hundar, så ber man vårdnadshavare att skriva upp ordet hund på deras språk så förskolläraren kan använda sig av dessa ord för att förstärka betydelsen för barnet. (F7)

De övriga förskollärarna, F2, F3, F6, F8 och F10 var överens om att vårdnadshavare inte bör vara inkluderade i barnets språkutveckling eller att man ska samarbeta med dem när det kommer till att stötta de flerspråkiga barnens modersmål. Eftersom arbetslaget själv vill planera den språkliga undervisningen där de flerspråkiga barnen förväntas att delta i.

> ...jag anser att ansvaret för barnens modersmåls inlärning, ska främst ligga på vårdnadshavarna och inte förskolläraren trots att målet står med i läroplanen. (F9)

F9 berättade vidare att så länge barnet inte behärskar det svenska språket så kommer hen aldrig heller utvecklas inom sitt modersmål. Barnet behöver få höra endast det svenska språket i förskolan och samtidigt lära sig för att till slut kunna behärska svenskan. Förskolläraren motiverar till slut att om barnet ska få en så korrekt inlärning så möjligt i sitt modersmål behöver även förskollärarna kunna barnets språk vilket inte alltid är verkställbart. F9 poängterar även att barnet behöver kunna behärska ett språk (svenskan) för att få sin röst hörd, eftersom barnet ska kunna uttrycka sina känslor och åsikter under högläsningen behöver barnet kunna kommunicera på ett språk. Förskolläraren menar att hens arbetslag fokuserar först på att stötta barnet i det svenska språket för att sedan stötta barnet i sitt modersmål.

7.1.4 Sammanfattning

Studiens första frågeställning visar att förskollärarnas förhållningssätt har stor inverkan på arbetet med inkludering för de flerspråkiga barnen under högläsning. Det framkom att det är viktigt att förskollärarna ska vara lyhörda för att fånga de flerspråkiga barnens intresse och utgå ifrån det när val av bok ska ske. Barnen kan även tas med till ett bibliotek där de själva får välja bok där förskolläraren kan läsa upp under högläsning. De ska även uppmärksamma de flerspråkiga barnens agerande under högläsning samt visa engagemang. Vidare framställs det i resultaten att det är viktigt att förskollärarna använder rätt metoder under högläsning. Exempelvis om de flerspråkiga barnen upplever svårigheter med koncentration eller om de ska utmanas inom ett specifikt språkligt område.

De flesta förskollärarna beskriver att högläsning bör ske i en harmonisk miljö, mindre grupper samt att rummet är utrustat med en matta, kuddar och eventuellt filtar. Det poängterar även vikten av att förskolläraren aktivt arbetar med kroppsspråk och röstläge när hen har högläsning, så att barnen kan leva sig in i sagan. För att därefter kunna ställa öppna frågor till de flerspråkiga barnen och kunna inkludera dem, men även för att utmana dem i det svenska språket. De poängterar även att förskolläraren bör aktivt arbeta med det svenska språket för att främja samspel och kommunikation mellan barnen. Sist framkom det att vissa förskollärare bekräftade vikten av samarbetet med vårdnadshavare och dess stöd. Detta resulterade till att förskollärarna erbjöd vårdnadshavare att låna med hem boken som de arbetar med under högläsning så att de kunde läsa upp den för sina barn på deras modersmål.

7.2 Stödmaterial som förskollärare använder med flerspråkiga barn vid högläsning

Det här avsnittet avser att besvara studiens andra frågeställning. Vi har delat avsnittet i två olika teman: *Förskollärarnas val av material för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning* och *Flerspråkiga barns utveckling med hjälp av högläsning.*

7.2.1 Förskollärarnas val av material för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning

F3, F4 och F5 som jobbar tillsammans i ett arbetslag berättade att de förbereder sig inför genomförandet av högläsningen, genom att ta fram "språkpåsar" utifrån boken som ska läsas upp för barnen.

> "Ibland använder vi språkpåsar under högläsning för att sedan kunna främja de flerspråkiga barns språkutveckling." (F5).

Genom att F3, F4 och F5 involverar språkpåsar under högläsning kan de påbörja en diskussion, där de flerspråkiga barn stimuleras till att exempelvis nämna de djuren som framstår i boken. Men även för att återberätta vad dessa djur gör i berättelsen. Förskollärarna förklarade sedan att under högläsningen ställer förskolläraren frågor till de flerspråkiga barnen, vad respektive djur från boken heter på barnets modersmål. Eftersom de anser att barnen ges möjligheten att yttra sig även på sitt modersmål.

F7 och F10 berättar om liknande upplägg om hur de förbereder sig inför den planerade aktiviteten (högläsning). De gör det genom att först läsa den valda boken själv och sedan försöka koppla rekvisita till bokens innehåll.

> Jag läser boken i förväg för att kunna avgöra om bokens innehåll är passande för min barngrupp och eventuellt förbereda frågor att ställa till barnen. (F7)

Samtliga förskollärare vi intervjuade nämnde i stort sett samma material som de tillämpar under högläsning för att stötta de flerspråkiga barnen. Främst var det bildstöd som var det vanligaste materialet som tillämpades eftersom de enkelt kunde visa barnet bilden och sedan säga ordet som visas på bilden efter, för att tydliggöra betydelsen och för att para ihop ordet till respektive bild. Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK) var också ett material som alla förskollärare nämnt att de använder sig av när det kommer till högläsning. En del tecknade med handen till barnet och sedan kopplade en bild till tecknet, medan andra endast tecknade och benämnde ordet på samma gång.

> På vår avdelning använder vi TAKK, som ett material under högläsning, detta tycker jag personligen är ett bra hjälpmedel som kan hjälpa mig att inkludera de flerspråkiga barnen. (F1)

F2 berättade att hen använder även Tidig fonologisk träning (TIFT) som material i samband med högläsning när hen undervisar äldre flerspråkiga barn. Förskolläraren förklarade därefter

att TIFT används bland annat för att stimulera barns läsinlärning i förskolans verksamhet. Eftersom TIFT består av färdigt material där bland annat är olika bildkort som kan användas för att träna barnens språkutveckling.

> ...i detta fall användes materialet för att stimulera de flerspråkiga barnens ordförråd. (F2)

Det är även ett tillfälle då förskolläraren kan passa på att observera de flerspråkiga barnen under aktiviteten för att sedan veta hur de behöver stötta dem på individuell nivå. Efter att förskolläraren observerat barnets behov väljer hen ut en lämplig bok som ska användas till högläsningen för att stimulera barnens fortsatta språkutveckling.

Ovan benämnde vi att förskollärare använde flanosagor för att inkludera de flerspråkiga barnen men detta material användes även som ett komplement för att förstärka böcker som hade mer text, mindre bilder.

> Jag anser att detta material har varit ett bra komplement som både barnen tycker om och som är givande för deras språkutveckling. (F6)

F6 förklarar sedan genom att själva skapa egna flanobilder till respektive bok blev det tydligare för de flerspråkiga barnen som hade svårt att hänga med under läsningens gång.

F1 och F2 beskriver liknande resultat där de förklarar att flerspråkiga barn utvecklas genom att först börja högläsningen med böcker som innehåller så lite text som möjligt och med mer bilder i stället. För att barnet ska kunna förstå enklare betydelsen och koppla bilderna till ordet förskolläraren säger.

> .... om boken handlar om en katt som äter, så ska barnet kunna se på bilden att katten äter ur sin skål och förskolläraren bekräftar det med att tala tydligt, peka och upprepa för barnet. (F1).

F1 och F2 förklarade sedan att arbetet med de lättlästa böckerna pågår några veckor framåt tills de bedömer att barnen är redo för nya utmaningar.

> Vi börjar med att använda lättlästa böcker först och sedan går man över till andra böcker med svårare innehåll. (F2)

Förskolläraren introducerar successivt böcker som innehåller mer text. Förskollärarna menar att de kan på detta vis utmana de flerspråkiga barns språkförståelse och även stimulera dem till att utvecklas inom andra språkliga förmågor.

Samtliga förskollärare som vi intervjuade berättade att de använde sig mycket av appen "polyglutt". Denna app har böcker på olika språk där barnen kan själva eller med hjälp av en närvarande förskollärare lyssna på en ljudbok där de läser upp boken på barnets modersmål. F3, F4 har i många fall låtit barnet först lyssna på boken på sitt modersmål innan den introducerats till hela barngruppen. På så vis anser de att de flerspråkiga barnen får det enklare att hänga med och kan koppla sitt språk med svenskan under högläsningen. F4 poängterar däremot att det är viktigt att förskolläraren är närvarande och tillgänglig när barnet ska lyssna på ljudboken.

> …då kan förskolläraren uppmärksamma ifall barnet inte förstår och sedan ge stöttning omgående. (F4)

Annars anser F4 att det enkelt kan resultera i att barnet endast sitter och lyssnar men åstadkommer ingen lärorik stund. Sist tillägger förskolläraren att appen bör endast tillämpas som ett komplement, dock inget som får ta över.

7.2.2 Flerspråkiga barns utveckling med hjälp av högläsning

De flesta förskollärarna poängterar att barn utvecklar ett stort ordförråd med hjälp av högläsning. Barnen stöter på nya ord och kan på så vis kommunicera med varandra och samtala om betydelserna av de nya orden barnet behärskat.

F4, F8 och F10 var enade om att de flerspråkiga barnen utvecklar sin fantasi av högläsning, men även empati.

> Genom att barnen bildar egna uppfattningar så skapar det bilder i deras huvud som de sedan kan förmedla vidare till sina kompisar. (F10)

Förskollärarna arbetar med hur barn ska visa empati för varandra, genom att läsa en bok som innehåller känslor och sedan samtala tillsammans med barnen under högläsningen. Till exempel om katten är ledsen, så spinner förskolläraren vidare och samtalar om hur man blir ledsen, får man göra varandra ledsna eller hur ser man ut ifall man är ledsen. För att väcka barnens empatiska känslor och kunna urskilja dem.

F8 poängterar avslutningsvis att flerspråkiga barn utvecklar sina matematiska förmågor genom att vara delaktiga i högläsning.

> ...till exempel om man läser en sagobok där det framkommer mycket föremål, djur eller andra objekt som barnen kan räkna upp tillsammans med förskolläraren. (F8)

7.2.3 Sammanfattning

Resultatet visar att förskollärarna utgår från olika material för att inkludera de flerspråkiga barnen i högläsning. Där majoriteten av förskollärarna främst använder TAKK, polyglutt och bildstöd i samband med högläsning. TIFT, språkpåsar och flanosagor var även hjälpmedel som några förskollärare tillämpade under högläsning för att inkludera de flerspråkiga barnen. Flanosagor skapade förskollärarna själva till boken de skulle ha under högläsning för att stötta de flerspråkiga barnen att både inkluderas och vara delaktiga genom att få sätta upp bilderna på tavlan. Resultatet visar även att majoriteten av förskollärarna anser att vårdnadshavarna bör vara involverade i arbetet med högläsning. Eftersom förskollärarna anser att vårdnadshavarnas medverkan påverkar arbetet och kan underlätta för dem att inkludera de flerspråkiga barnen i högläsning. Avslutningsvis framstår det i resultatet att de flerspråkiga barnen som inkluderas i högläsning utvecklas inte bara i det svenska språket och sitt modersmål, utan ges även möjlighet att utvecklas inom andra förmågor, såsom fantasi, empati, matematik, osv.

8. Diskussion

I det här kapitlet kommer vi att diskutera studiens resultat. Diskussionen kommer att rikta fokus mot inkludering och dess betydelse för att högläsning blir ett undervisningstillfälle som främjar flerspråkiga barns språkutveckling.

Hermanson och Nordenstam (2020, ss. 88, 90–91) beskriver utifrån sin intervjustudie att högläsning bidrar till att stimulera barnens språkutveckling men även att högläsning kan användas som ett hjälpmedel för att skapa variation. Genom att det till exempel bör finnas större utbud av böcker i verksamheten, såsom bilderböcker eller folksagor. Forskarna menar att detta resulterar i att fler barn kan bli inkluderade under högläsning samt får förmågor att även utveckla sin fantasi. Samtliga förskollärare i vår studie utgår från liknande arbetssätt för att stötta de flerspråkiga barnen. De lyfter fram vikten av att ha variation av böcker, både ljudböcker, bilderböcker och även böcker som har mer text. Förskollärarna skapar flanosagor till respektive bok för att inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning och låter dem vara delaktiga och hjälpa till att sätta upp bilderna på tavlan. Detta arbetssätt hjälper förskollärare till att stötta och ge förutsättningar till flerspråkiga barn, främja deras inkludering och därmed möjliggöra deras språkutveckling.

Forskarna Björk-Willén och Simonsson (2018, ss. 46–50) förklarar att förskollärarna behöver utgå ifrån högläsning i sitt arbete med att inkludera barnen i undervisningen för att barn kan utveckla sitt modersmål på olika sätt. Forskarna menar att förskolläraren kan stimulera barnen till att föra diskussioner genom att uppmuntra dem att vara delaktiga i högläsning utifrån sina egna förutsättningar. Detta, menar författarna, leder vidare till att barnen kan utveckla sina empatiska känslor. I vår studie poängterar flera förskollärare att de flerspråkiga barnen inte bara utvecklas språkligt under högläsning utan de utvecklar även andra förmågor. Förskollärarna berättade att de diskuterade tillsammans med de flerspråkiga barnen innehållet av boken efter högläsningen för att sedan utmana dem till att försöka återberätta vad de lyssnade på. Detta resulterade till att de flerspråkiga barnen kunde utvecklas i sin fantasi eftersom de behövde “leva sig in” i texten och sedan föreställa sig vad som hände i berättelsen. Vidare poängterade en förskollärare att högläsning kan främja de flerspråkiga barnens empati. För att kunna stimulera de flerspråkiga barnens känslor använde sig förskolläraren av böcker som uttryckte känslor. Efter högläsningen diskuterade förskolläraren tillsammans med barnen till exempel, “hur ser man ut som ledsen” eller “får man göra varandra ledsna?" På så vis kunde barnen få förståelse för varandras känslor samtidigt som de utvecklade sitt ordförråd.

Fortsättningsvis säger flera förskollärare i vår studie att de flerspråkiga barnen ska både inkluderas och få vara delaktiga i undervisningen. De menar att förskolläraren bör utgå ifrån barnens intresse samt vilka språkliga förutsättningar de flerspråkiga barnen besitter för att sedan kunna bidra med rätt stöttning under högläsningen. Vidare förklarar en förskollärare att man bör även utgå ifrån dessa strategier när de väljer ut böcker till högläsningen där de flerspråkiga barnen kan främja sin språkutveckling. En förskollärare berättar hur de förbereder sin undervisning i högläsning, genom att förskolläraren själv först läser igenom boken som ska läsas upp. På så vis kan förskolläraren i förväg planera frågor att ställa till de flerspråkiga barnen samt reflektera över hur just denna bok kan stötta dem i sitt modersmål. Solstad (2018, se Tjäru 2020, ss. 55–56) beskriver i sin studie att förskolläraren genom att använda lämplig litteratur, stimulerar barnens lärande och utveckling. Forskaren menar därför att högläsning är ett användbart undervisningssätt i förskolan, eftersom de främjar flerspråkiga barns läsinlärning. Vidare förklarar forskaren att det är viktigt när förskolläraren

involverar barnen genom samtal under högläsning för att få dem delaktiga i socialt samspel. Detta arbetssätt får de flerspråkiga barnen att utveckla förmåga att reflektera över vad boken handlar om. Forskaren poängterar även att förskolläraren bör utgå ifrån barns perspektiv och vilka språkkunskaper de besitter just där och då, för att sedan kunna välja ut en lämplig bok där barnet kan vidareutvecklas språkligt.

Flera förskollärare i vår studie har poängterat att det är väldigt viktigt att ha rätt förhållningssätt, när förskolläraren ska inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning. De menade att en förskollärare behöver vara drivande och lyhörd. För att kunna uppmärksamma de flerspråkiga barnen under högläsning och därefter ha uppfattning gällande vilka böcker som ska användas, då kan de flerspråkiga barnen bli mer delaktiga i högläsning. Däremot belyser även flera förskollärare vikten av hur viktigt det även är, att förskolläraren visar engagemang under högläsningen. Genom att gestikulera och läsa boken med inlevelse under högläsning. Enligt förskollärarna så bevarar man barnens koncentration i aktiviteten och väcker deras intresse för att vara mer delaktiga i högläsningen. Vi har även uppmärksammat detta i Carlsson och Bagga-Guptas (2006, s. 196–197) studie. Forskarna poängterar betydelsen av att ha rätt röstläge i arbetet med högläsning med de flerspråkiga barnen. De beskriver att förskollärarna i deras studie talade långsamt och tydligt med de flerspråkiga barnen. Detta resulterade i att barnen kunde enklare leva sig in och förstå innehållet av boken, och därmed bli delaktiga under högläsning.

Både i vårt resultat och i Hofslundsengen, Magnusson, Norling, Tjäru, Næss Hjetland och Alatalo (2023, s.21) studie framgår att det är nödvändigt att de flerspråkiga barnen behöver behärska svenska språket på en mer avancerad nivå. En förskollärare som vi intervjuade förklarade att på deras avdelning användes högläsning som en regelbunden undervisning. För att samtliga flerspråkiga barn skulle stimuleras till en successiv utveckling i det svenska språket. Förskolläraren berättade att hen inledningsvis använde böcker med många bilder men med mindre textligt innehåll. Detta är för att de flerspråkiga barnen enklare skulle uppfatta innebörden av bokens innehåll. Vilket sedan ledde till att de kunde därefter sammankoppla bilderna till det som framkom i texten. En sådan undervisning med lättlästa böcker pågick i några veckor, fram tills förskolläraren bedömde att de flerspråkiga barnen var redo för att fortsätta utmanas språkligt. Genom att förskolläraren bytte ut de lättlästa böckerna mot böcker med mer skriftligt innehåll. Detta i sin tur ledde till att de flerspråkiga barnen kunde utmanas vidare i sitt språk och även utvecklas inom olika språkliga förmågor som exempelvis språkförståelse. Detta sammankopplar vi med Björklunds (2018, se Tjäru 2020 s.57) uttalande, som förklarade att en förskollärare behöver ha en tydlig uppfattning gällande vilka böcker som ska användas under högläsningen. För att de flerspråkiga barnen ska förstå textens innebörd och kunna utvecklas vidare i sina språkkunskaper.

Sawyer, Scheffner Hammer, Cycyk, López, Blair, Sandilos & Eugene Komaroffs (2016, ss. 35–49) beskriver i sin studie att förskollärarna använde högläsning som ett hjälpmedel för att stödja de flerspråkiga barnen. Genom att genomföra högläsning i hela barngruppen, resulterade det i att det blev enklare för förskollärarna att inkludera de flerspråkiga barnen i aktiviteten och främja deras språkutveckling. I vår studie förklarade alla förskollärare att högläsning genomförs i hela barngruppen även i deras verksamheter. Det framkom även flera tydliga exempel gällande hur högläsning bör genomföras i förskolan tillsammans med hela barngruppen. Alla förskollärare var överens om att högläsningen behöver utföras i en avskild miljö. De menade att förskolläraren kan främja detta genom att utrusta rummet där högläsningen ska ske med en matta, kuddar och eventuellt filtar för att åstadkomma en harmonisk stämning. Vidare förklarade förskollärarna att rummet som de ska ha högläsning i,

bör inte ha saker som de är medvetna att de fångar barnens uppmärksamhet och kan resultera till att barnen då tappar intresset av bokens innehåll.

Fredriksson Sjöberg & Lindgren Eneflo (2019, ss.7–11) förklarade att pedagogerna kände sig förvirrade över hur de skulle gå tillväga för att stötta de flerspråkiga barnen i sitt modersmål. Enligt forskarna beror detta på brist på kunskap hos pedagogerna. De uppger även att de barn som har annat modersmål blir exkluderade i undervisningen eftersom förskollärarna har det svårt att stötta de barn som de inte vet hur de ska kunna kommunicera med på ett bra sätt. Eftersom förskollärarna uppger att de har svårt att stötta barn som inte kunde tala samma språk eller kommunicera med. Sawyer, Scheffner Hammer, Cycyk, López, Blair, Sandilos & Eugene Komaroff (2016, ss.35-49) beskriver också pedagogernas svårigheter med att stötta flerspråkiga barn och menar att pedagogerna bidrar med minimala insatser när det kommer till stöttning av språkutveckling, eftersom de hade både för lite kunskap om hur de ska gå tillväga men även inga verktyg att stödja sig på. En förskollärare som vi intervjuade påminde oss om just detta dilemma. Hen förklarar att förskollärarna har svårt att stötta barn om de inte kan tala samma språk och menar att barnets modersmål är vårdnadshavarnas ansvar. Sist påpekar förskolläraren att barn behöver behärska det svenska språket först och sedan sitt modersmål.

Slutligen kan vi säga att ett annat viktigt resultat i vår studie var den roll som stödmaterialet spelade för att förskollärarna kunde arbeta inkluderande i samband med högläsning med syfte att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Materialets funktion var att både underlätta barns förståelse för bokens innehåll och stärka deras känsla av att bli inkluderade i den högläsningsaktivitet som pågick. Carlsson & Bagga-Gupta (2006, s.197) kom fram till att förskollärare använder sig av bildstöd för att stötta de flerspråkiga barnen. De förskollärare som vi intervjuade berättade att de också använde bildstöd för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning och även annat material som polyglutt, TAKK och TIFT.

Vår studies syfte var att undersöka förskollärares förhållningssätt till de flerspråkiga barnen, liksom de metoder och material de använder för att främja inkludering av flerspråkiga barn under högläsning. Därför har vi valt att rikta diskussionen till begreppet inkludering och dess betydelse för högläsning. Enligt (Heimer, 2023, s.7) är *högläsning* ett viktigt arbetssätt i förskolan för att både förebygga och kompensera för barns skilda förutsättningar i relation till deras språkutveckling. Flerspråkiga barns specifika svårigheter att förstå böckernas innehåll och visa engagemang i undervisningen under högläsning blir ofta ouppmärksammade. Pedagogens roll i det sammanhanget är därmed att reflektera över och hitta sätt att förebygga att dessa situationer uppstår. I vårt resultat framkommer det att förskollärare använde högläsning på flera olika sätt för att inkludera och stimulera de flerspråkiga barnens språkutveckling. Dessa förskollärare synliggjorde också olika metoder och material som de tillämpade i samband med högläsning i syfte att främja barns språkutveckling. Genom dessa metoder uppmuntrades barn till högläsning och gjordes delaktiga i syftet att förebygga deras språkliga förutsättningar. Vårt resultat har visat att förskollärarna genom deras metoder och val av material strävade efter att göra högläsning till en undervisningsaktivitet där förskollärarna synliggjorde de flerspråkiga barnen för att skapa en inkluderande undervisning anpassad till deras behov. Person och Person (2013, s.21) samt Lutz (2021, s.41) förklarar att *inkludering* handlar om att en pedagog ska kunna anpassa undervisningen utifrån barnets behov och skapa förutsättningar för vidare utveckling. Varje individ bör ges möjligheten till delaktighet, utan att känna sig exkluderad. Pedagogens uppgift är därmed att skapa en likvärdig undervisning genom att varje barn ska uppmuntras till delaktighet genom samspel och interaktion. Resultatet av vår studie visar att förskollärarna prioriterade det svenska språket och ansåg att flerspråkiga barn främst behövde utveckla det språket i samband med

högläsning. Detta förhållningssätt från förskollärarna ledde till att de utvecklade arbetssätt och metoder för att först stötta de flerspråkiga barnen i det svenska språket och sedan stötta dem i utvecklingen av deras modersmål. Kultti, (2014, s.12) menar att begreppet *flerspråkighet* förknippas med de barn som har ett annat modersmål än svenska. Författaren menar också att begreppet idag är ett vanligt begrepp i skolan och i det svenska samhället över huvud taget. Sandvik och Spurkland (2015, ss.55-56) förklarar vidare att flerspråkiga barn har olika erfarenheter som behöver specificeras och synliggöras. Det är därmed viktigt att skolan och pedagogerna förstår den komplexitet som begreppet flerspråkighet innebär i förskole sammanhang för att därmed använda sig av rätta strategier och metoder för att stimulera flerspråkiga barn och deras språkutveckling.

8.1 Didaktiska konsekvenser

Enligt statistik från Skolverket (2021) framställs det att Sverige har fått en ökning av invandringen på senare tid och det resulterade i att allt fler flerspråkiga barn skrivs in i förskolan. Detta innebär att antalet barn som har ett annat modersmål ökar varje år och flerspråkigheten blir allt vanligare i förskoleverksamheten. Att förskolan ska undervisa de flerspråkiga barnen och stötta dem i sitt modersmål står som ett mål även i förskolans läroplan, eftersom förskollärarens närvaro i verksamheten kan ha stor inflytande på de flerspråkiga barns utveckling inom framför allt språk. En förskollärare ansvarar därför för att alla barn, likaså de flerspråkiga, ska utöka sin kunskap i det svenska språket och sitt modersmål. Utifrån det som framställs i förskolans styrdokument, intervjuer och forskning anser vi att det är viktigt att en förskollärare behöver utgå ifrån olika arbetssätt, men även ha tillräckligt med kunskap och material, för att kunna inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning.

Under våra VFU-perioder har vi fått till kännedom att det är främst högläsning som bör tillämpas som hjälpmedel för att stötta de flerspråkiga barnen. Då vi själva uppmärksammat detta under flera tillfällen eftersom förskollärarna ofta hade högläsning tillsammans med barnen. Handledarna poängterar att det är en viktig del i förskolans verksamhet och bör tillämpas oftare för att stötta de flerspråkiga barnen. Då vi upptäckte att vi inte kunde finna tillräckligt med tidigare forskning, gjorde det även komplicerat för oss i vissa fall.

Vi har åstadkommit en hel del ny kunskap och erfarenhet utifrån den forskningsstudie som vi utfört. Denna studie bidrog till att få reda på vilka material och metoder som var de vanligaste och mest effektiva i förskolan. Majoriteten av alla förskollärare strävar efter att stötta, inkludera samt ge alla flerspråkiga barnen en likvärdig utbildning, oavsett modersmål. Dock kunde vi tydligt urskilja ett dilemma som verkar kvarstå i förskolan, där kunskapsbrist och erfarenhet saknas för att kunna stötta de flerspråkiga barnen. Detta dilemma påpekades av en förskollärare som vi intervjuade och togs även upp i tidigare forskning.

Alla intervjuer samt fördjupningsdelen i detta arbete har gjort oss två klokare framtida förskollärare. Genom våra intervjuer har vi tagit del av många olika erfarenheter från verksamma förskollärare om hur de gör för att arbeta inkluderande med flerspråkiga barn vid högläsning. Vi har också tagit del av relevant forskning som gav oss möjlighet att bekanta oss mer med det området vi valde att studera. Båda delarna i vår studie tillät oss att fördjupa oss och ge perspektiv på det specifika ämnet vi formulerade. Det som vi främst tar med oss av denna studie är att vi alla behöver samarbeta, stötta och föra vidare viktiga kunskaper,

erfarenheter och material för att ge alla barnen samma förutsättningar för en likvärdig utbildning.

Ett förslag till vidare forskning inom detta ämnesområde kan till exempel vara att forskaren utför en kvantitativ studie där hen observerar de flerspråkiga barnen under högläsning och hur de använder sig av metoden och materialet förskolläraren erbjuder i praktiken.

8.2 Metoddiskussion

Metoden som vi valde för att fördjupa oss i vår forskningsstudie ledde till en lärorik slutsats. Genom att vi utgick från en kvalitativ metod där vi hade intervjuer med olika förskollärare kunde vi notera hur högläsning kan användas i förskolan, för att inkludera de flerspråkiga barnen utifrån förskollärarnas arbetssätt. I vårt arbete utgick vi ifrån strukturerade intervjuer, en metod där forskare enligt Bryman (s. 257) förbereder frågor i förväg för att sedan ställa dessa under intervjun. Under genomförandet av intervjuerna utgick vi även ifrån strukturerade intervjufrågor. Bryman (ss. 32-33) förklarar att strukturerade intervjufrågor innebär att forskaren förbereder intervjufrågor i förväg till sina deltagare för att sedan kunna samla in relevant material som besvarar forskarens frågeställningar. Vi ansåg att just denna intervjumetod var den mest lämpliga för vår studie eftersom vi kunde direkt ställa våra frågor och samtidigt få så detaljerade svar som möjligt kopplade till vårt syfte och frågeställningar. Under de pågående intervjuerna uppgav förskollärarna också konkreta exempel på vilka material och metoder som bör användas i arbetet med högläsning tillsammans med de flerspråkiga barnen. Förskollärarna motiverade även varför de ansåg att just detta material är lärorik under högläsning. Dessa omständigheter medförde att vi kunde fördjupa oss mer i vårt valda ämne, erfara nya lärdomar och även samla ihop stora mängder av relevant informationsdata som sedan kunde framställas i slutresultatet.

Vi upplevde att utmaningen i vårt arbete var genomförandet av alla intervjuer, eftersom alla förskollärare inte kändes frispråkiga. Detta ledde till att utöver de frågorna som vi hade skrivit i vår intervjuguide, behövde vi också ställa följdfrågor under intervjun, för att enklare förstå vad förskollärarna ville förmedla. Vi upptäckte även att vid vissa tillfällen blev det besvärligt att kunna tolka budskapet av det som några förskollärare berättar, eftersom de började berätta om situationer utanför vårt ämnesområde. Ännu en aspekt vi tänkte på var att det eventuellt hade varit enklare om vi båda studenter var närvarande samtidigt under alla intervjuer. En av oss kunde ha ägnat sig åt att endast anteckna svaren medan den andra koncentrerade sig på att intervjua förskollärarna.

9. Referenser

Bagga-Gupta, S & Carlsson, R. (2006). Verktyg & lådor - En studie om språkfokuserande aktiviteter för minoriteter på förskolearenor. *Nordic studies in education.* 26(3). ss, 193 - 211. DOI:10.18261/ISSN1891-5949-2006-03-01 **https://www-idunn-no.lib.costello.pub.hb.se/doi/10.18261/ISSN1891-5949-2006-03-01**

Björk-Willén, P, Pramling, N & Simonsson, M. (2018). *Språkundervisning i förskolan: Teoretiska principer och empiriska exempel* **https://gslg-hb.primo.exlibrisgroup.com/permalink/46GSLG_BORAS/9ip59g/cdi_swepub_primary_oai_gup_ub_gu_se_276395**

Brook E. Sawyer, Carol Scheffner Hammer, Lauren M. Cycyk, Lisa López, Clancy Blair, Lia Sandilos & Euegene Komaroff (2016). Preschool teachers' language and literacy practices with dual language learners. *Bilingual Research Journal.* 39(1). ss, 35 - 49. DOI:10.1080/15235882.2016.1138904 **https://www.proquest.com/eric/docview/1826524233/8DE767F3E6264758PQ/1?accountid=9670**

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder.* 3 uppl. Malmö: Lund.

Christoffersen, L & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Fredriksson Sjöberg, M & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordic early childhood education research journal.* 18(1), ss. 1 - 15. DOI: 10.7577/nbf.3080 https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/207

Heimer, Maria (2023). *Den betydelsefulla högläsningen: med barn i förskolan*. [Malmö]: Inläst för Myndigheten för tillgängliga medier, MTM

Hermansson, K. & Nordenstam, A. (2020). *Normkritisk barnlitteratur på svenska förskolor. En intervjustudie.* https://www.researchgate.net/publication/350300389_Normkritisk_barnlitteratur_pa_svenska_forskolor_En_intervjustudie

Hofslundsengen, H., Magnusson, M., Norling, M., Tjäru, S., Næss Hjetland, H & Alatalo, T. (2023). *ECEC-lärares rapporterade praxis och attityder till högläsning i Nordiska flerspråkiga klassrum.*

https://gslg-hb.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_swepub_primary_oai_DiVA_org_lnu_124751&context=PC&vid=46GSLG_BORAS:46BORAS_V1&lang=sv&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=sub,equals,%20h%C3%B6gl%C3%A4sning%20,AND&facet=tlevel,include,peer_reviewed&mode=advanced&offset=0

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Kultti, Anne (2014). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan lärande av och på ett andra språk*. Johanneshov: MTM

Lutz, K. (2021). *Specialpedagogiska aspekter på förskola och skola - möte med det som inte anses lagom* 2. uppl. Stockholm: Liber.

Läroplan för förskolan (lpfö 18). Stockholm. https://www.skolverket.se/getFile?file=4001

Persson, B. & Persson, E. (2013). *Inkludering och måluppfyllelse - att nå framgång med alla elever.* Stockholm: Liber

Sandvik, M. & Spurkland, M. (2015). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan.* 2. uppl.

Skolverket statistik 2021
https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokC&verkform=F%C3%B6rskola&omrade=Barn%20och%20grupper&lasar=2021&run=1

Thornberg, R. Forslund Frykedel, K. (2019). *Grundad teori.* I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Tjäru, S. (2020). *Upprepningar och glada utrop – pedagogers och barns agenda under tre bokstunder i språkbad.*
https://tidsskriftetbarn.no/index.php/barn/article/view/5011/7657

10. Bilagor

Bilaga 1 intervju

1. Hur länge har du arbetat inom förskollärarayrket?

2. Hur många barn har ni i eran barngrupp respektive ålder?

3. Hur många är flerspråkiga? Vilka språk?

4. Hur ser du på att stötta/utveckla de flerspråkiga barnen? Samt hur sker denna stöttningsprocess om de flerspråkiga barnen befinner sig i en yngre respektive äldre ålder?

5. Hur arbetar du med högläsning i en flerspråkig grupp?

6. På vilket sätt anser du att barn utvecklas genom högläsningen?

7. Hur ofta har ni högläsning? Och i sådana fall, hur kan du som pedagog se till att inkludera och få alla barnen delaktiga samt förstådda?

8. I vilken miljö anser ni är lämpligast att vara i när man arbetar med högläsning?

9. Vilka hjälpmedel och metoder använder du/ni er av för att få alla barnen delaktiga?

10. Vad tycker du är viktigt att tänka på vid genomförandet av högläsningen? Hur bör man förbereda undervisningen?

11. Vilka utmaningar/svårigheter anser ni har uppstått/kan uppstå när man arbetar med högläsning med flerspråkiga barn?

12. Vad anser du fattas och behöver utvecklas mer hos förskolläraren för att lyckas synliggöra alla barnen?

13. Har ni böcker på andra språk? Skickar ni med dem hem så vårdnadshavare kan inkluderas?

0. Hur arbetar du med högläsning i en flerspråkig grupp?

0. Övrigt att tillägga?

Bilaga 2 informationsbrev/missivbrev

Hej!

Vi heter Amani och Mansur och är två studenter som går sista terminen på förskollärarutbildningen på högskolan i Borås. Vi skriver nu vårt arbete i fördjupningsämnet flerspråkighet kopplad till högläsning i förskolan. Du som får detta brev blir nu tillfrågad att delta i en intervju. Syftet med vårt examensarbete är att med hjälp av intervjuer kunna undersöka och få mer kunskap gällande hur förskollärare arbetar för att inkludera flerspråkiga barn under högläsningens aktiviteter. Samt vilka metoder och material som förskolläraren tillämpar för att stötta dessa barn. Vi genomför enskilda intervjuer och beräknar att respektive intervju kommer att ta cirka 30-40 minuter. Samtliga intervjuer kommer att flitigt antecknas och sedan bearbetas.

Vid intervjuerna kommer vi att ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Detta innebär att förskolor där intervjuerna ska genomföras samt samtliga som ska ange informationen kommer att förbli anonyma. Informationen från intervjuerna kommer sedan att presenteras i vårt examensarbete. All insamlad material kommer att användas enbart till undersökningssyftet och kommer att raderas när examensarbete blir godkänd. Deltagandet i intervjuerna är frivilligt och du som ska vara delaktig kan när som helst välja att avbryta intervjun ifall behovet uppstår. Den information som har tilldelats kommer då att raderas och inte användas i vårt examensarbete.

Tack för din tid och din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Amani Rmeileh
0706478147
Amani.rmeileh@gmail.com

Mansur Gaziev
0760519048
Mansurg9999@gmail.com

Bilaga 3 Samtyckesblankett

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen 11FK75 vid Högskolan i Borås utförde vi en studie med syftet Högläsning med fokus på flerspråkiga barn.

Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, namn och svar på våra intervjufrågor. Uppgifterna kommer att användas för att skriva vårt examensarbete samt att kunna få en klarare bild hur verksamheten ser ut idag när det kommer till arbetet med högläsning och flerspråkiga barn.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen(samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut, i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, det vill säga tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i avidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrad att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Information om behandlingen av personuppgifter

Din personliga integritet är viktig för oss på Högskolan i Borås. Därför är vi angelägna om att all behandling av personuppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar. Högskolan följer bland annat dataskyddsförordningen, mer känd som GDPR.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter inom högskolans verksamhet. Om du har några frågor kring hur dina personuppgifter behandlas kan du läsa mer om hur högskolan behandlar personuppgifter på vår webbplats, http://www.hb.se/dataskydd. Du är också välkommen att kontakta ansvarig för den aktuella kursen med frågor.

Dina rättigheter

Högskolan är öppen med hur vi behandlar dina personuppgifter. Om du vill veta vilka personuppgifter som vi behandlar om dig kan du kostnadsfritt en gång per år begära ett utdrag med information om detta (ett så kallat registerutdrag). För att beställa ett registerutdrag kan du använda blanketten för begäran om registerutdrag på högskolans webbplats,http://www.hb.se/dataskydd.

I vissa fall kan vi komma att be om samtycke (godkännande) till att behandla dina personuppgifter. Om du lämnar ett sådant samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Vi kommer då inte att fortsätta behandla dina personuppgifter. På grund av lagkrav kan vi dock vara förhindrade att omedelbart radera uppgifterna.

Du har rätt att inte bli föremål för automatiserat beslutsfattande, inklusive profilering, dvs. beslut som fattas på teknisk väg utan mänsklig inblandning. Högskolan fattar inte några sådana beslut.

Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter i ett allmänt använt format för att överföra dessa till en annan personuppgiftsansvarig.

Du har rätt att få dina personuppgifter ändrade eller kompletterade om de skulle visa sig vara felaktiga eller ofullständiga.

Du har rätt att i vissa fall få behandlingen av dina personuppgifter begränsad eller avslutad. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter raderade.
Du har rätt att klaga på högskolans behandling av dina personuppgifter till Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet.

Kontakta oss
Personuppgiftsansvarig
Högskolan i Borås 50190
BORÅS
Tel. 033-435 40 00

E-post: registrator@hb.se Org.nr: 202100-3138

Dataskyddsombud

Åsa Dryselius

E-post: dataskydd@hb.se

Bilaga 4 Exempel på analys av material

Frågeställning: Vilka förhållningssätt och metoder använder förskollärare för att inkludera de flerspråkiga barnen när de arbetar med högläsning? **Huvudrubrik kopplad till frågeställning:** Förskollärarens förhållningssätt och metoder när det kommer till inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning	**Frågeställning:** Vilka material tillämpar förskollärare i samband med högläsning för att stötta de flerspråkiga barnen? **Huvudrubrik kopplad till frågeställning:** Stödmaterial som förskollärare använder med flerspråkiga barn vid högläsning
Kategoriseringar/tema som är kopplade till huvudrubriken: - 1. Förskollärarnas förhållningssätt till högläsning - 2. Relevanta metoder för att Inkludera de flerspråkiga barnen under högläsning - 3. Vårdnadshavarnas inverkan i arbetet med inkludering av de flerspråkiga barnen under högläsning	**Kategoriseringar/tema som är kopplade till huvudrubriken:** - 1. Förskollärarnas val av material för att stötta de flerspråkiga barnen under högläsning - 2. Flerspråkiga barns utveckling med hjälp av högläsning.
Det är viktigt att jag som förskollärare är själv engagerad i högläsning. Man ska därför röra mycket på sig. Detta väcker de flerspråkiga barnens intresse och då kommer de vilja vara mer delaktiga i högläsning. (F3) “När man tänker på metoder ska man bland annat tänka att högläsning behöver ske i en avskild miljö.” (F3) “Vi brukar göra egna flanosagor till vissa böcker som vi ska läsa upp under högläsning tillsammans med barnen, det tycker barnen jättemycket om, speciellt om boken inte har så mycket bilder” (F8) “…om förskolläraren läser en bok om hundar, så ber man vårdnadshavare att skriva upp ordet hund på deras språk så förskolläraren kan använda sig av dessa ord för att förstärka betydelsen för barnet.” (F7)	"På vår avdelning använder vi TAKK, som ett material under högläsning, detta tycker jag personligen är ett bra hjälpmedel som kan hjälpa mig att inkludera de flerspråkiga barnen.” (F1) “Vi börjar med att använda lättlästa böcker först och sedan går man över till andra böcker med svårare innehåll”. (F2) “Genom att barnen bildar egna uppfattningar så skapar det bilder i deras huvud som de sedan kan förmedla vidare till sina kompisar.” (F10)

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se